

07.03.2022

POL-2022-21668

Eduskunnan hallintovaliokunta

Hallintovaliokunnan pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta

Keskusrikospoliisin asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle**1 Asia**

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi Puolustusvoimien virka-avusta poliisille ja eräiksi muiksi virka-apua koskeviksi laeiksi.

2 Lausunto

Keskusrikospoliisi pitää esitystä perusteltuna ja tärkeänä. Keskusrikospoliisi katsoo, että ehdotetut säännökset erityisesti parantaisivat poliisin mahdollisuuksia puuttua nopeasti ja tehokkaasti vakaviin ja vaarallisiin häiriötilanteisiin sekä mahdollistaisivat Puolustusvoimien henkilö- ja materiaaliresurssien tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen käytön poliisin tukemiseksi. Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, kuten hallituksen esityksessäkin (s.40) on todettu, että voimavarojen riittämättömyydellä tarkoitetaan myös sitä, kun tehtävän suorittaminen edellyttää sellaista erityistä osaamista omaavan henkilöstön tai erityisen välineistön tai kaluston käyttöä, joita poliisilla ei itsellään ole.

Keskusrikospoliisi toteaa, että voimassa olevan virka-apulain mukaisten tavanomaisten virka-aputehtävien hoitamiseksi viranomaisilla on vakiintuneet käytännöt ja tehtävät sujuvat tehokkaasti ja rutiininluonteisesti. Kuten hallituksen esityksessäkin on mainittu, virka-apulain merkittävimmät epäkohdat liittyvät poliisin toiminnallisen tarpeen näkökulmasta sotilaallisten voimakeinojen käyttöä sisältävän virka-avun antamista koskeviin edellytyksiin sekä päätöksentekomenettelyyn.

Turvallisuusympäristön haasteet ja mahdolliset kansallista turvallisuutta uhkaavat toiminnot edellyttävät tehokasta ja toimivaa päätöksentekojärjestelmää. Voimassa olevan virka-apulain 4 §:ssä säädetty virka-avun edellytykset ovat haastavia erityisesti operatiiviselta kannalta. Ensinnäkin nykylaissa tarkoitettun operatiivisen tilanteen tulee olla lähes hätävarjelutilanteen kaltainen ja toiseksi tilanteessa tulee olla kyse terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen estämisestä ja keskeyttämisestä. Tämän tarkoituksen selvittäminen ennakolta ei ole välttämättä mahdollista, ja akuutissa tilanteessa voi olla, ettei poliisilla ole vielä tiedossa tekijän terroristista motiivia.

Terrorismirikoksen tunnusmerkistön täyttymisen arviointi on siis haastavaa virka-avun pyytämisen ja antamisen edellytyksiä arvioivan esittelijän sekä päätöksentekijän näkökulmasta. Keskusrikospoliisi pitää kannatettavana, että ehdotetun lain vaativaa virka-apua koskevassa 8 §:ssä on säädetty, että vaativaa virka-apua voitaisiin säännöksessä mainittujen vakavien terrorismirikosten lisäksi antaa eräiden muiden, terrorismirikoksiin vaikutuksiltaan rinnastuvien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi.

Keskusrikospoliisi pitää kannatettavana, että päätös virka-avun antamisesta voitaisiin tehdä nykylakiin verrattuna nykyistä aikaisemmassa vaiheessa, jotta virka-apu voitaisiin myös toimeenpanna tilanteen vaatimassa ajassa. Lakiehdotuksen 8 §:n mukaan virka-avun myöntämiseen riittäisi se, että kyseessä on havaintoihin tai yksilöityihin tietoihin perustuva oletus ihmisten hengen tai terveyden vakavasti vaarantavasta rikoksesta, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi virka-apu olisi välttämätöntä.

Lakiehdotuksen 10 §:ssä on säädetty vaativaa virka-apua koskevasta päätöksenteosta. Keskusrikospoliisi pitää kannatettavana, että pääesikunta voi tilanteen ennakoimattomuuden vuoksi päättää Poliisihallituksen pyynnöstä sellaisesta vaativasta virka-avusta, joka voi sisältää sotilaan henkilökohtaisen aseistuksen lisäksi sellaista poliisin voimankäyttövälineitä voimakkaampaa aseistusta, jonka vaikutus on rajattavissa tarkasti yksilöityyn kohteeseen sivullisille ilmeistä vaaraa aiheuttamatta. Ehdotetun pykälän mukaan virka-apupyynnöstä olisi viipymättä ilmoitettava sisäministeriölle ja Pääesikunnan olisi ilmoitettava viipymättä puolustusministeriölle. Lyhyempi päätöksentekoketju mahdollistaa kiiretilanteessa nopeamman reagoinnin.

Keskusrikospoliisi pitää hyvänä, että ehdotetussa sääntelyssä on pyritty siihen, että päätös virka-avun antamisesta voitaisiin tehdä nykyistä aikaisemmassa vaiheessa, jotta virka-apu voitaisiin myös toimeenpanna tilanteen vaatimassa ajassa. Suunnittelusta ja varautumisesta virka-aputehtävissä on säädetty ehdotetun lain 4 §:ssä.

Lakiehdotuksen mukaan rajavartiolaitoksen myötä virka-apuun liittyvistä alueellisista rajoituksista luovuttaisiin. Keskusrikospoliisi pitää tätä operatiivisen toiminnan suunnittelun ja virka-avun toteuttamisen kannalta tärkeänä muutoksena.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Rikostarkastaja

Simeon Oikarinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 07.03.2022 klo 11:52. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.